

Максимова О. О., Зінченко О. О. Діагностика сформованості умінь у дітей передшкільного віку конструювати за умовами, за схемою та за власним задумом. *Future of science: innovations and perspectives. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference*. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2025. Pp. 153 - 159. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-future-ofscience-innovations-and-perspectives-26-28-01-2025-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>

e-mail: helen.maks23@ukr.net

УДК 373.24

**ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНОСТІ УМІНЬ У ДІТЕЙ
ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ КОНСТРУЮВАТИ ЗА УМОВАМИ, ЗА
СХЕМОЮ ТА ЗА ВЛАСНИМ ЗАДУМОМ**

Максимова Олена Олександрівна

к. п. н., доцент

Зінченко Олена Олександрівна

студент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

e-mail: helen.maks23@ukr.net

Анотація: У статті розглядається важливість конструктивно-моделювальної діяльності для формування умінь дошкільників конструювати за умовами, схемою та власним задумом. Представлено результати діагностики рівнів сформованості цих умінь у старших дошкільників, що визначаються за технічною майстерністю, креативністю, самостійністю, увагою, точністю й акуратністю.

Ключові слова: конструктивно-моделювальна діяльність, діти дошкільного віку, вміння конструювати, креативність, самостійність, технічна майстерність, розвиток творчості.

В сучасних умовах конструктивно-моделювальна діяльність є одним із провідних видів активності дошкільників, який суттєво впливає на

формування практичних навичок мислення. Ця діяльність виступає ключовою основою для розвитку творчих, пізнавальних та сенсорних здібностей дітей, перевершуючи за цими можливостями інші види діяльності.

Конструювання допомагає дошкільникам формувати навички самоорганізації, прийняття простих рішень, ініціативності, висловлення власних суджень і довіри до власних і чужих оцінок.

Розвиток конструктивно-моделювальних здібностей дітей є одним із пріоритетів дошкільної освіти, про що йдеться у Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти та освітніх програмах. Конструювання дає можливість дитині виступати в ролі дизайнера, пізнаючи закони гармонії та краси. Розвиток здібностей до конструювання стимулює мислення дошкільників, пробуджує інтерес до творчого розв'язання завдань, сприяє формуванню винахідливості, самостійності, ініціативності та прагнення до пошуку нових і оригінальних рішень.

Сьогодні формування конструктивних умінь у дошкільників розглядається в роботах сучасних науковців і творчих педагогів, серед яких Біла І. [1], Богдан Т., Борин Г.[2], Галаган Д., Голота Н., Демидова Ю. [3], Дронова О., Журенко Л., Коппалова Н., Котляр В., Ликова І., Лурія А., Максимова О. [4], Матвієнко С., Пеккер Т., Резніченко І., Савченко Л., Самойлик Д., Сухар В. [5], Сухорукова Г., Терещенко О., Федорович А., Шалда Н., Штайнер Р., Янцур Л., Ярошенко Д. та інші.

Завданням нашої статті є висвітлення результатів діагностики сформованості умінь у дітей передшкільного віку конструювати за умовами, за схемою та за власним задумом.

З метою визначення наявного стану сформованості у дітей умінь конструювати за умовами, за схемою та за власним задумом нами було виокремлено такі критерії та показники:

- *технічна майстерність*: уміння використовувати матеріали, знання прийомів та способів роботи з ними.

- *креативність*: здатність до створення оригінальних конструкцій, розв'язування творчих задач.

- *самостійність*: здатність виконувати конструктивні завдання без сторонньої допомоги.

- *здатність до планування*: вміння передбачати результат, організувати послідовність дій у процесі конструювання.

- *увага та концентрація*: здатність зосереджуватися на завданні, виконувати його без значних перерв.

- *точність та акуратність*: увага до деталей, дотримання вимог щодо форми, пропорцій, симетрії конструкції.

Діагностика проводилась з 16 дітьми старшого дошкільного віку. В ході експерименту були використані такі методи: *спостереження* (вихователь спостерігав за процесом конструювання дітей, оцінюючи їхню здатність слідувати інструкціям (конструювання за умовами), виконувати завдання за схемою, а також створювати конструкції на основі власних ідей), *бесіда (інтерв'ю)* (педагог проводив інтерв'ю з дітьми, запитуючи про їхні ідеї, стратегії та думки під час створення конструкцій. Це дозволило виявити рівень самостійності, творчості і планування), *аналіз готових виробів* (оцінка кінцевого результату (виробу) на предмет відповідності заданим умовам, схемам або власному задуму, ми звертали увагу на деталі, точність виконання, а також креативність), *практичне завдання* (дітям дається конкретне завдання на конструювання з певним матеріалом або за певною схемою. Оцінювалася їхня здатність використовувати матеріали, дотримуватися послідовності дій і досягати запланованого результату).

Сформованість умінь у дітей передшкільного віку конструювати за умовами, за схемою та за власним задумом ми оцінювали за 3 рівнями:

1. Високий рівень: дитина виконує завдання швидко, точно та творчо, дотримуючись усіх етапів роботи. Створює оригінальні конструкції без сторонньої допомоги, демонструючи високий рівень самостійності та технічної майстерності.

2. Середній рівень: дитина виконує завдання, але інколи потребує допомоги або корекції. Може створювати конструкції за схемою чи умовами, проте є проблеми із самостійністю та точністю виконання.

3. Низький рівень: дитина має труднощі у виконанні завдань, потребує постійної допомоги. Її конструкції часто не відповідають умовам чи схемам, спостерігається низький рівень творчості та самостійності.

Ми пропонували дітям наступні завдання для оцінки їхніх умінь конструювати:

1. Завдання для конструювання за умовами: побудувати будинок для іграшкового ведмедика, зробити міст через річку, скласти вантажне авто для транспортування меблів. Оцінюючи роботу, звертали увагу, чи дитина дотримується умов, наскільки самостійно працює, як обирає матеріали та поєднує їх.

2. Завдання для конструювання за схемою: скласти машину за схемою з набору LEGO, побудувати башту (схема показує, скільки елементів має бути у кожному ряді, якою має бути висота, і в якому порядку поєднувати деталі), скласти дерево (схема включає стовбур та гілки, які потрібно поєднати у визначеній послідовності). При оцінці враховували точність виконання, вміння аналізувати схему, а також уважність до деталей.

3. Завдання для конструювання за власним задумом: придумати і зробити свій транспорт (дітям пропонувалися різноманітні матеріали (конструктор, папір, природні матеріали, покидькові). Завдання – створити будь-який вид транспорту (машина, літак, корабель тощо)), побудувати будинок своєї мрії (діти повинні були самостійно придумати дизайн будинку, вибрати матеріали (кубики, коробки, природні матеріали) та реалізувати задум), створити іграшковий зоопарк (необхідно було придумати, як побудувати вольєри для різних тварин, враховуючи їхній розмір та форму). Аналізувалась оригінальність ідеї, продуманість деталей, складність конструкції, вміння комбінувати матеріали.

Проаналізувавши рівень сформованості умінь конструювати за умовами, ми отримали такі результати: 3 дітей (18,75%) продемонстрували повне розуміння умов завдання, працювали самостійно та творчо, конструкції були точними й відповідали всім вимогам. Вони швидко знаходили оптимальні способи виконання завдань. Наприклад, у завданні «Побудуй будинок для іграшкового ведмедика» вони створили конструкцію з чіткими елементами (дах, двері, два вікна), проявляючи увагу до деталей і до розміру, який мав відповідати величині. Таких дітей ми віднесли до високого рівня. Середній рівень ми виявили у 8 дітей (50%). Ця група дітей потребувала деякої допомоги дорослого (нагадування умов, підказки щодо вибору матеріалів). Конструкції відповідали умовам, але мали незначні неточності. Діти іноді губили послідовність дій або пропускали окремі деталі. Наприклад, у завданні «Зроби міст через річку» міст був функціональним, але не завжди міцним, або бракувало однієї опори. Низький рівень зафіксовано у 5 дітей (31,25%). Вони відчували труднощі з розумінням умов завдання та самостійною роботою. Їм часто доводилося нагадувати, які матеріали використовувати та як діяти. Конструкції були недосконалими й не завжди відповідали вимогам. Наприклад, у завданні «скласти вантажне авто для транспортування меблів» авто було непридатним для транспортування вантажу або ж дитина залишала конструкцію незавершеною.

При виконанні завдання на конструювання за схемою високий рівень показали 3 дітей (18,75%). Вони швидко та правильно орієнтувалися в схемах, виконували завдання без помилок, демонструючи високу уважність і самостійність. Їхні конструкції були точними й відповідали запропонованим схемам. Наприклад, у завданні зібрати машину за схемою, діти відтворили всі необхідні елементи машини, правильно з'єднавши деталі, не порушивши її форми. Діти легко орієнтувалися в графічному зображенні, чітко розуміли позначення й структуру схеми, дотримувалися черговості дій. Завдання виконували самостійно, плануючи свої дії без сторонньої допомоги.

Середній рівень ми відмітили у 7 дітей (43,75%). Ці діти виконували завдання здебільшого правильно, але з певними неточностями. Їм було складно орієнтуватися у складніших схемах або вони потребували підказок щодо черговості дій. Так, у завданні збудувати вежу хза схемою могли приставляти деталь не тією стороною, що порушувало форму конструкції, або щось опускали, якщо ця деталь не суттєво впливала на споруду. Як правило, діти розпочинали роботу самостійно, але іноді зверталися за допомогою або перевіряли свої дії в дорослого.

Низький рівень спостерігався у 6 дітей (37,5%). Вони відчували труднощі з розумінням навіть простих елементів схеми, часто неправильно трактували графічні позначення. Діти часто плуталися, не дотримувалися послідовності, їхні конструкції не відповідали схемі. Наприклад: У завданні «Збери дерево за схемою» конструкція була несиметричною, а окремі елементи були неправильно підібрані або взагалі відсутні. Вони постійно звертались з запитаннями до дорослого або потребували покрокового керівництва.

Аналіз виконання завдання на конструювання за власним задумом дозволив висновувати про наступне: високий рівень у 3 дітей (18,75%), які показали високий рівень самостійності, творчості та вміння планувати. Їхні конструкції мали чіткий задум, послідовність у реалізації та естетичний вигляд. Діти виявляли оригінальність, вигадували нові ідеї, використовували матеріали незвичним способом. Наприклад, блоки перетворювалися на "дерева," а дрібні елементи – на "жителів".

Відмітимо, що дітям пропонувався на вибір матеріал, з якого вони могли створити задуману конструкцію. Практично завжди діти обирали конструктор лего для творчості. Більшість у завданні створити свій транспорт зробила машину, 1 дитина літак і 1 дитина корабель. Працюючи над завданням створити будинок власної мрії, діти дійсно показували свою фантазію. Наприклад, одна дівчинка зробила «замок принцеси» із багаторівневою конструкцією, збагаченою деталями (ворота, башти, вікна).

Середній рівень продемонструвало 8 дітей (50%). У них задум був цікавим, але його реалізація мала певні недоліки. Вони потребували допомоги в уточненні деталей або виправленні технічних помилок. Конструкції виявлялися простішими, ніж задум, що з'ясовувалось в ході бесіди. Наприклад, одна дівчинка захотіла зробити місце для гри з друзями (альтанку) біля свого будиночка, але їй важко було зрозуміти, як додати дах, тому конструкція вийшла неповною.

Низький рівень був у 5 дітей (31,25%). Ці діти мали труднощі з формулюванням задуму та його реалізацією. Їхні роботи були примітивними, без чіткого плану чи мети, часто виконувалися хаотично. Наприклад, дитина склала кілька блоків без будь-якої зв'язної ідеї та не могла пояснити, що це має бути.

Звівши до купи отримані дані за всіма показниками, ми з'ясували, що 3 дітей мають високий рівень сформованості умінь конструювати, 8 дітей – середній рівень та 5 дітей низький рівень.

Отже, як бачимо, більшість вихованців показали середній рівень розвитку умінь конструювати, найважче їм дається конструювання за схемою в зв'язку з важкістю співвіднесення площинних елементів з об'ємними фігурами. Також потребує уваги розвиток уяви дітей та самостійності в роботі. Проведений експеримент дав нам основу для розробки педагогічних умов, впровадження яких дозволить ефективно вплинути на формування у дітей старшого дошкільного віку умінь конструювати за умовами, за схемою, за власним задумом.

Список літератури

1. Біла І. М. Становлення творчості дошкільників у конструюванні . *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. К: «Срібна хвиля», 2013. Т. XII. Психологія розвитку дошкільника. Вип 9. С. 10-18.

2. Борин Г. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗДО. *Молодь і ринок*. 2021. № 9 (195). С. 37-42.

3. Демидова Ю.О. Формування першооснов пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності : дис.....канд пед. наук: 13.00.08/ Інститут проблем виховання АПН України, Київ, 2007

4. Максимова О. О. *Рукоділля в роботі з дітьми дошкільного віку / Science, innovations and education: problems and prospects : the 8 th International scientific and practical conference. - Токуо, 2022. - Р. 164-170.*

5. Сухар В.Л. *Конструювання в ДНЗ. Старший вік. Х.: «Ранок». 2016. 176 с.*